

Diskusija v družbi protagonistke po projekciji filma Šola za življenje (foto: Anja Vatovec, 3. 3. 2026).

Naško Križnar, Miha Peče in Mojca Ravnik po projekciji filma Galjevica (foto: Anja Vatovec, 4. 3. 2026).

FILMSKI SEMINAR DEF 2026

Gosposka dvorana GIAM, ZRC SAZU, Ljubljana, 3.–4. marec 2026

Dnevi etnografskega filma, ki jih organizirata Slovensko etnološko društvo in Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU v sodelovanju z Oddelkom za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, so letos potekali v seminarski obliki v prenovljeni dvorani Zemljepisnega muzeja Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.

Rdeča nit letošnjega izbora so bili človekova vpetost, zaznavanje in delovanje v lastnem okolju, pri čemer se je nabor širil skozi raznolike tematike in metodološke pristope. Večina filmov je nastala v okviru diplomskih, magistrskih in doktorskih del ter raziskovalnih projektov, skoraj polovica filmov pa je delo slovenskih avtoric in avtorjev. Vsako projekcijo so pospremili pogovori z ustvarjalkami in ustvarjalci, ki so jih moderirali Manca Filak, Gašper Raušl, Miha Peče, Sarah Lunaček ter Špela Ledinek Lozej, Barbara Turk Niskač, Vanja Huzjan in Ana Svetel.

Dogodek je otvoril film *Ea – dom na otoku Givær* avtorice Ursulle Möll, ki je svojo protagonistko spremljala skozi vsakdan na kmetiji na severu Norveške. Slednja na polotoku Vega poleg skrbi za domače živali vsako leto gradi gnezda racam gagam v pričakovanju vrnitve svoje najljubše. Linus Louwes je s filmom *Odmevi divjine* v okviru magistrske naloge na Univerzi v Leidnu raziskovala človekovo razumevanje divjine skozi njegovo prisotnost ali odsotnost v Beloveški pušči, enem od zadnjih ostankov poljskega pragozda, pri čemer je spremljala osupljivo življenje evropskega bizona in odpirala vprašanja minljivosti. Manj divja oblika sobivanja med človekom in živaljo je v ospredju filma *Ni več rogov, niti kopit* Vladimirja Boceva, ki je spremljal skupino mož v severnomakedonskem gozdu. Ti s pomočjo volov kot enih zadnjih nosilcev gospodarske dejavnosti po strmih pobočjih in gostem gozdu vlečejo hlode. Film se zaključi s skoraj desetletnim časovnim preskokom, ko si v zadnjem prizoru protagonisti ponovno ogledujejo film in pripovedujejo, da ni bilo naslednikov za njihov poklic, vole pa so že zdavnaj prodali. Nekoliko bolj optimističen je bil film Gašperja Raušla *Čebelarji iz Zagrada*. Ta je nastal v istih krajih, v Severni Makedoniji, v njem pa se spoznamo s parom, ki se je posvetil čebelarstvu in s tem postal del skupnosti, ki presega lokalno okolje in si medsebojno izmenjuje znanje ter ga prenaša na mlajšo generacijo.

Chiara Cavarzan je s filmom *Čutiti, vedeti* približala simpatičnega protagonista, kitajskega mizarja, in njegov izjemno poglobljen odnos do čutenja – tako materiala, s katerim dela, kot svoje neposredne okolice. Kljub temu, da je bil film v primerjavi z ostalimi posnet v zelo kratkem časovnem okviru, je gledalcem zaradi čutnega pristopa vseeno omogočil živ stik z vsakdanjim življenjem in obrtjo protagonista. Film *Govorica bobna* ameriške umetnice Diane Heise, ki prikazuje izdelavo mavricijskega okvirnega bobna *ravann*, je na podoben način omogočil potopitev v čutno okolje, v katerem nastaja boben, pa tudi v postopek njegove izdelave. *Plevelno sorodstvo* je film z eksperimentalno platjo, saj združuje animacijo in dokumentarno vsebino. Avtorica Carolina Némethy v njem prikaže »plevelno« vez med dvema generacijama žensk svoje družine, pri čemer je moč čutiti tudi tretjo – avtorico samo. Film z uporabo animacije gledalca poetično popelje skozi življenjski zgodbi

* Ana Simoni, dodiplomska študentka, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo; asimoni100@gmail.com.

avtoričine mame in stare mame ter prikaže njuno povezanost z nabiralništvom in zdravilstvom, obenem pa tenkočutno tematizira vprašanje travme, ki v pripovedih vznika iz zdravljenja bolezni in vojnih spominov.

Po projekciji filma *Šola za življenje* Mance Filak smo imeli priložnost spoznati in poslušati tudi protagonistko, ki jo v filmu spoznamo skozi lečo materinstva in življenja v samooskrbnem gospodinjstvu. Je nekdanja učiteljica, ki se je odločila svoje otroke šolati na domu. Film družino spremlja približno eno leto in prikazuje nenehno učenje – bodisi matematičnih ulomkov bodisi novih metod podajanja znanja – ki ga živijo tako otroci kot starši. Tematsko soroden, a v pristopu drugačen je film Aneje Kralj *Tudi morje je modro*, ki je nastal v okviru Poletne šole vizualne etnografije 2025 in je del avtoričine magistrske naloge. Medtem ko prvi film sledi družini skozi daljše časovno obdobje, drugi temelji na krajšem, zgoščenem procesu snemanja: v dveh snemalnih dnevih je avtorica zbrala obsežno gradivo, iz katerega je oblikovala polurni prikaz vsakdana matere dveh otrok. Še en vstop v intimno življenje žensk in družin je ponudila Sarah Lunaček s svojim filmom *Vzdušje poroke*, ki spremlja bodočo nevesto ob predpripravah na poroko. Zaradi sramežljivosti, ki običajno spremlja tuareške neveste, se film osredotoči na vse ostalo, kar jo obkroža, v dneh pred poroko. Film je dober primer tega, kako se lahko raziskovalka spoprime z morda nepričakovanimi spremembami na terenu ter poišče drugačne metodološke in posledično vsebinske rešitve.

Dvodnevni dogodek se je zaključil s projekcijo nedavno digitaliziranega filma *Galjevica* Naška Križnarja in Mojce Ravnik. Film je bil posnet leta 1977 na filmski trak S-8mm, leta 2024 pa so ga digitalizirali strokovni sodelavci Slovenske kinoteke v sodelovanju z Glasbenonarodopisnim inštitutom ZRC SAZU, kjer so obnovili zvočni zapis filma. *Galjevica* je pomemben mejnik v razvoju etnografskega filma v Sloveniji. Naško Križnar je film posnel v sodelovanju z etnologinjo Mojco Ravnik kot dopolnilo k njeni raziskavi ljubljanskega delavskega naselja Galjevica, eni izmed prvih raziskav urbanega prostora v Sloveniji. Film ima poleg vizualne tudi močno zvočno plat. Je večplastna arhitekturna in bivanjska reportaža razvoja naselja na obrobju Ljubljane. Prepleten je s ponavljajočo se pesmijo lokalnih izvajalcev, s petjem domačinov in s trenutki njihovega vsakdana – igranjem na ulici, kuhanjem za goste, ki kartajo na terasi, točenjem vode iz pipe, ki si jo deli vsa ulica ... Poleg arhitekturnega mozaika je možno videti skupnost, ki se je gradila v tako partikularnem naselju, kot je bila Galjevica v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. O tem, da ima film pomembno vlogo v slovenskem etnografskem filmu, priča tudi zelo veliko število gledalcev in gledalk.

Publika med zadnjim sklopom filmskega seminarja (foto: Anja Vatovec, 4. 3. 2026).

Med udeleženci filmskega seminarja DEF, avtoricami in avtorji, raziskovalkami in raziskovalci ter študentkami in študenti, pa tudi med ostalimi gledalkami in gledalci se je v dveh dneh ustvarila prijetna priložnost spoznavanja etnografskega filma v intimnem vzdušju. S tem se je seminarska oblika seminarja DEF izkazala za izredno pomembno obliko prikazovanja etnografskih filmov. Zanimivo je bilo primerjati najrazličnejše metodološke pristope in načine, na katere so avtorji in avtorice premostili potencialne zagate snemanja na terenu. Dnevi etnografskega filma so tako ključni za nadgrajevanje in povezovanje vizualne etnografije na mednarodni ter medgeneracijski ravni, obenem pa tudi za predstavljanje širši javnosti.